

Vojenské umění a taktika

Prvořadým problémem každé vědecké teorie je kategorie. Kategorie je základním a nejvšeobecnějším pojmem vědy. Pojem je jednou z forem myšlení, pomocí které poznáváme podstatu jevů a postupů, slučujeme její hlavní stránky a příznaky. Bez dokonalého rozpracování systému kategorií a zákonů je bezpředmětné hovořit o její tvorbě.

Praktický význam této problematiky se názorněji projeví při řešení konkrétních úkolů. Kategorie teorie vojenského umění jsou obsahem teoretických zásad řádů.

Kategorie teorie vojenského umění jsou základní pojmy, které zobrazují nejobecnější, podstatné stránky, spojitosti a vztahy přípravy a vedení bojové činnosti. Vysvětlují specifiku předmětu vojenského umění jako teoretické oblasti znalostí, jeho stránky, zákony a zásady. Přitom ne každý pojem je kategorií. Do pojmů můžeme zahrnout „opěrný bod“, „průzkumná hlídka“, „spojovací osa“, „tank“, „letadlo“; do kategorie „vojenská činnost“, „úder“, „manévr“, „útok“, „obrana“, „strategická operace na válčišti“, „prostředky strategického určení“.

Do kategorie můžeme zahrnout také pojmy, které odrážejí nejdůležitější stránky, spojitosti a vztahy bojové činnosti vojsk, které mají vliv na plnění úkolů ozbrojených sil. Kategorie vojenského umění nejsou jen nejvšeobecnější pojmy, které mají vztah k bojové činnosti ozbrojených sil jako celku, ale i základní, které rozebírají činnost jednotlivých druhů ozbrojených sil.

Kategorie vojenského umění jsou subjektivní, protože existují jen ve vědomí lidí, objektivní co do obsahu, protože zobrazují proces vojenské činnosti. Zobra-

zují obecné, vlastní vedení jakéhokoli ozbrojeného zápasu a zvláštní třídní, podmínené sociálně politickými aspekty; jedinečné, které vyplývají ze specifiky vedení války v různých konkrétních podmínkách sociálního a geografického prostředí.

Vytváření kategorií teorie vojenského umění je složitý, mnohostranný vývoj, který je spjat s dlouhodobou praxí a teoretickou činností. Praxe je přitom východiskem, základem a cílem vytváření kategorií.

Při studiu kategorií poznáme skutečnou podstatu válek. V tom se projevuje jejich ontologický význam. Současně jsou kategorie stupněm poznání, schopné soustředit znalosti o válkách. V tom je jejich gnoseologický význam.

Vojenské myšlení v této oblasti se vyvíjí především s využitím kategorií vojenského umění. Jsou základem teoretické analýzy a zveřejnění vývoje vedení válek. V tomto je jejich logický význam.

Protože při řešení teoretických a praktických otázek se řídí vojenské umění svými kategoriemi, mají svůj metodologický význam.

Vojenské umění jako teoretická oblast je systémem kategorií (společně se zákony, zásadami a jinými prvky logické struktury dané oblasti poznání). Tento logický systém je odrazem všeobecné jednoty a spojitosti, závislosti různých stránek ozbrojeného zápasu, které jsou podmíněny skutečností a zvláštností našeho myšlení. Každá z kategorií vojenského umění zobrazuje jakýkoli obecný zákon ozbrojeného zápasu a spolu s tím podchycuje relativní, v podstatě univerzální zákonitost, tj. ozbrojený zápas. Kategorie v určitých podmínkách splývají. Tato spojitost společných pojmů se projevuje jako zevšeobecněný projev spojitosti rozporů stránek vojenské činnosti.

Systém kategorií se projevuje jako jedna z forem klasifikace. Každá vědecká klasifikace předpokládá odhalovat v procesu podstatné spojitosti jako základ rozdělení těchto procesů na druhy. Studium kategorií a jejich vědomé používání zdokonaluje myšlení, přispívá ke zvyšování logičnosti myšlení o aktivnosti vědomí. V systému kategorií vojenského umění je základem logika přístupu k objasnění hlavního článku, metody zjišťování pravdy, způsobů spojitosti pružnosti a stanovení složitých procesů v průběhu analýzy, spojených s přípravou a vedením bojové činnosti, v ní se odhalují rysy dialektiky spojitosti objektivního a subjektivního v boji, operaci a válce.

Klasifikace kategorií teorie vojenského umění jsou způsobem systematizace jeho teoretické informace, která usnadňuje vojákům orientovat se v procese poznání a přeměn bojové (operační) situace. Ke klasifikaci kategorií můžeme přistoupit z různých stránek, v závislosti na cíli zkoumání.

Kategorie teorie vojenského umění se dělí podle doby jejich vzniku. Proto určitý význam mají staré prameny vojenského umění. Ovšem práce této doby nemožňují udělat závěr o určení kategorií.

Značné množství materiálů k pochopení vzniku základních pojmů vojenského umění umožňují studium rozvoje vojenské vědy a praxe v SSSR. Kategorie „hluboké operace“ se začala používat ve vědě ve druhé světové válce na základě předvídání. Určovala neustále rostoucí úlohu nových prostředků boje, např. letectvo, tanky, výsadky, dalekonosné dělostřelectvo a potřebu překonávání pozicnosti, která vznikla v průběhu první světové války. Obsahem „hluboké operace“ bylo plnění úkolů v útoku metodou zdrcujících úderů do celé hloubky operační sestavy vojsk nepříteli k jeho úplnému zničení.

Novou kategorií, která vznikla v letech Velké vlastenecké války, byla „strategická operace skupiny frontů“. Po protiútok u Moskvě, který uskutečnily tři fronty, strategická operace jako operace skupiny frontů má své pevné místo v praxi útočné činnosti sovětských vojsk.

K poznání dialektiky vzniku základních pojmů je nutné zkoumat diferenciaci kategorií vojenského umění. Tento proces začal ke konci 17. století. Specialisté určovali rozdíly mezi kategoriemi „sražení“ i „boj“, „tažení“ a „operace“, „základna“, „komunikace“, „tvar“ a „bojová sestava“ atd.

Na základě studia rozvoje kategorií ve spojitosti s rozvojem praxe přípravy a vedení válek stanovíme vývoj poznání od nižších etap k vyššímu, odhalujeme dějiny, teorii a metodu poznání i logiku vojenského umění. Logická metoda je analogická historické, ale je oproštěna od jednotlivosti a podrobnosti.

Kategorie teorie vojenského umění se dělí dále podle obsahu a významu.

V různých etapách rozvoje vojenství nebyla úloha kategorií stejná. Např. v dobách Suvorova a Napoleona prudce vzrostla úloha iniciativy v průběhu a výsledku války. Více než v minulosti nabývá na významu boj k ovládnutí a udržení iniciativy s použitím jaderných zbraní. Důležitějším a složitějším problémem v soudobých podmínkách je udržení stálé bojové pohotovosti vojsk. Ve spojitosti s tím značně vzrůstá význam takových kategorií jako např. „bojová a operační sestava“, „strategické uskupení“, používané při rozpracování varianty sestavy vojsk, která zabezpečí vedení bojové činnosti jednotek a útvarů jak s použitím, tak i bez použití jaderných zbraní. Zvyšuje se význam i takové kategorie vojenského umění, jako je „součinnost sil a prostředků“ (zejména ve strategickém měřítku).

Kategorie vojenského umění se liší podle stupně zevšeobecnování jevů boje a operace. Jedny jsou podle objemu širší, jiné užší. Např. kategoriím „vítězství“, „porážka“, „iniciativa“, „útok“, „obrana“ je vlastní vysoký stupeň zevšeobecnění procesů válečné činnosti.

V pojmu „vítězství“ je hluboký smysl. V něm je logika přístupu k jedné z kategorií vojenského umění, odlišné rysy strategického myšlení a metodologie strategického řízení, které směřuje k mobilizaci všech sil státu k vítěznému vedení ozbrojeného zápasu s konečným výsledkem — úspěšně realizovat politické cíle války.

Zvláštní postavení má kategorie „válečná činnost“ — vychází ve vztahu

k mnoha jiným. V podstatě kategorie vojenského umění („útok“, „obrana“, „soustředění sil“, „rozptýlení sil“, „palba“, „manévr“ atd.) rozebírají obsah a způsob vojenské činnosti z různých stránek.

Kategorie vojenského umění můžeme třídit tak, aby odpovídaly usměrnění form, způsobů a prostředků ozbrojeného zápasu: útočného („útok“, „frontová útočná operace“, „ztec“, „průlom“, „obejití“, „obchvat“, „úder“ na sbíhavých směrech, „prostředky strategického určení“, „prostředky ke zvýšení průchodnosti“ atd), nebo obranného („obrana“, „frontová obranná operace“, „protiúder“, „protiztec“, „protivzdušná obrana“, „prostředky protichemické ochrany“ atd.).

Kategorie se dále uskupují v závislosti na rozsahu zobrazené činnosti vojsk. Jsou to kategorie strategie, operačního umění a taktiky. Strategie disponují např. takovými základními pojmy, jako např. „strategický útok“, „strategické jaderné údery“, „strategická operace na kontinentě“ atd. Operační umění používá kategorie „operace“, „armádní útočná operace“, „armádní obranná operace“, „operační sestava“, „operační průlom a jeho rozvíjení“, „zasazení druhých sledů do srážení“, taktika používá pojmy: „boj“, „palba“, „taktický manévr“, „taktická iniciativa“.

Kategorie teorie vojenského umění můžeme dělit, podle stupně jejich spojení se skutečnou bojovou činností vojsk, v podstatě na dvě skupiny. Do první patří např. pojmy „velitelsko-štabní cvičení na mapách“, „velitelsko-štabní cvičení v terénu“, „cvičení s vojsky“, „manévry“, „bojová pohotovost“, „operační sestava vojsk“, „přeskupení vojsk“, „všeobecný záměr operace“. Do druhé skupiny patří kategorie, jako např. „vedení operace“, „střetné sražení“, „průlom obrany nepřítele“, „jaderný úder“.

Kategorie se také dělí podle charakteru jejich vzájemné spojitosti, a to na dva druhy. Za prvé na kategorie, které odrážejí podstatné vlastnosti válečné činnosti — „boje“, „operace“. Jsou to kategorie, které nemají vztah k jiným kategoriím. Za druhé, kategorie, které odrážejí nejen vlastnosti, ale také vzájemné spojitosti a vztahy ozbrojeného zápasu. K nim patří např. „fronta“ a „týl“, „útok“ a „obrana“, „ztec“ a „protiztec“, „palba“ a „pohyb“, „soustředění“ a „rozptýlení“. V párových kategoriích se zvláště výrazně projevuje objektivní dialektika jednoty a zápasu různých stran, vlastností, přeměn jevů boje, operace a ozbrojeného zápasu jako celku.

Prvky párových kategorií je správně rozebírat především v té posloupnosti, ve

kteří odrážejí rozvíjení protikladných reálných procesů válečné činnosti. Zjistíme, že posloupnost zkoumání protikladů bojové činnosti je totožná s posloupností rozboru párových kategorií teorie vojenského umění. Např. protiklady mezi útokem a obranou, mezi soustředěním a rozptýlením, mezi zeslabením síly úderu a narůstáním úsilí úderu, mezi palbou a pohybem atd.

Kategorie se dělí i z hlediska doby jejich trvání. Mají historický charakter, mění se jejich podstata, mají svůj vývoj v čase. Takový přístup je nutným požadavkem materialistické dialektiky.

Zastaralé takové kategorie, jako např. „lineární taktika“, „útok jezdecký“. Vědecká teorie musí brát v úvahu tendence rozvoje jejich pojmů a všech prvků její logické struktury.

Procesy spojené s bojovou činností jsou charakteristické nejen častou změnou situace, ale i její poměrnou stálostí. Tento stav má logický odraz i v rozvoji kategorií teorie vojenského umění.

Jedna skupina kategorií má velkou stálost. Ve vědě má své místo velmi dlouho a bude zřejmě dále působit do té doby, dokud bude existovat takový jev, jako je ozbrojený zápas. K podobným kategoriím patří takové, jako např. „válečná činnost“, „útok“, „obrana“, „soustředění sil a prostředků“, „manévr“, „úder“. Jsou to nejzákladnější pojmy teorie vojenského umění. Vystupují jako odraz nejpodstatnějších spojitostí a vztahů, které jsou vlastní přípravě a vedení války. Druhá skupina zahrnuje základní pojmy, které vznikají v současné etapě rozvoje vojenského umění.

Zvláštností kategorií, které mají dlouhou stabilitu, je to, že se nezměňují s jinými, s novými. Dialektika válek a prohloubení znalostí podmiňují jen jejich upřesnění a naplnění novým obsahem. Ukážeme to na příkladě kategorie, „útok“.

Útok je hlavním druhem bojové činnosti. Jeho obsah tvoří úder a použitím různých druhů zbraní s cílem úplného zničení nepřítele. Důležitou metodologickou úlohu k pochopení pojmu obsahu kategorie „útok“ má poučka Engelse: „... útok je pohyb vpřed a jeho kulminacním bodem je úder ocele v ocel.“

V současné době kategorie „útok“ logicky představuje řadu nových jevů. Hlavním způsobem vedení soudobých útočných operací budou jaderné údery na nepřítele a rozhodný útok vojsk k úplnému zničení nepřítele. V průběhu útoku se ve velké míře používá různých druhů manévru, jako např. údery na sbíhavých směrech, hluboké obchvaty, obejití atd.

Obrana je protikladným druhem válečné činnosti. Jejím cílem je odrazit úder nepřítel; zahrnuje však i aspekt útoku — protiúder a protizteč.

Zaváděním nových prostředků boje obohatil se obsah obrany o nové prvky. Použití jaderných zbraní v obranné operaci a boji zvýšilo odolnost obrany a umožnilo obránci způsobit velké ztráty útočnému uskupení ještě do zahájení útoku. Vznikla příznivá možnost zmařit útok nebo značně zeslabit úder útočících vojsk a zničit je v průběhu obranné činnosti.

Změnu obsahu kategorií vojenského umění můžeme pozorovat i v obecném pojmu „bojeschopnost“. V současné době má zvláštní význam problém obnovení bojeschopnosti vojsk po jaderných úderech nepřítel.

Dialektika obsahu výchozích pojmů se názorně projevuje v kategorii „bojová pohotovost“. Včasnost dosažení bojové pohotovosti vojsk byla vždy jedním ze zásadních problémů činnosti velitelů. Ovšem nikdy tento problém nebyl tak významný, jako v současné době, kdy můžeme ničit nepřítel strategickými raketami a letectvem, bez uskutečnění rozsáhlých přípravných opatření a přeskupení vojsk.

Tendence se vyvíjí směrem dalšího zkracování času, potřebného k bezprostřední přípravě k zahájení válečné činnosti. Vznikla kvalitativně nová situace, kdy ozbrojené síly obou stran mohou téměř okamžitě zahájit válečnou činnost (odpalení raket).

Jen historie zná tak zvaný „sezónní“ přístup k bojové pohotovosti vojsk. V dnešní době může válka vzniknout v jakékoli roční době. Útvary a svazky proto musí být denně v neustálé pohotovosti ke splnění bojových úkolů.

Jedním z mnoha odlišných rysů soudobé bojové pohotovosti je její mnohotvárnost. Projevuje se např. v tom, že v rámci každého druhu ozbrojených sil má své zvláštnosti. Např. bojová pohotovost raketových vojsk strategického určení a vojsk PVO státu je především uskutečňována způsobem vyčleňování pohotovostních jednotek a útvarů. Vzrostl vliv vojenské vědy na bojovou pohotovost vojsk. Vojenská věda zjišťuje zákonitosti a perspektivy dalšího rozvoje vojenství, zákony a zvláštnosti vedení soudobé války, odhaluje a zdůvodňuje zásady vojenské vědy.

Další zdokonalování bojové pohotovosti vojsk probíhá v souladu s požadavky vojenské vědy a zásad vojenského umění. Zásady vojenského umění, které odrážejí zákony ozbrojeného zápasu, zdůrazňují nutnost udržovat takový stav vojsk, který

by zabezpečil odrazení nenadálého napadení agresora, zmaření jeho zámýslů, okamžité získání strategické iniciativy, soustředování sil a prostředků v průběhu ozbrojeného zápasu na rozhodujících směrech; pevné postavení na méně významných válečnících, dokonalou součinnost všech druhů vojsk a ozbrojených sil, mobilnost atd. Proces udržování neustálé bojové pohotovosti vojsk má tak podstatný vliv na rozvoj samotné vojenské vědy a jejích kategorií.

Bojová pohotovost vyžaduje další teoretické rozpracování, hlubší vysvětlení podstaty a struktury tohoto pojmu a její spojitosti s kategoriemi jako „obranyschopnost státu“, „válečná pohotovost státu“, „bojová pohotovost armády“, „vojenské umění“, „strategie“, „strategické uskupení“, „operační a bojová sestava“.

S vědeckotechnickou revolucí vznikly i nové kategorie teorie vojenského umění, např. „raketový jaderný úder“, „strategická operace na kontinentálním válečném území“ atd. Jejich zvláštností je to, že přímo neovlivňují dříve zobecněnou bojovou praxi. Vznikly na základě předvídání, na základě vytvořených modelů možného soudobého ozbrojeného zápasu. Je pochopitelné, že jakákoli nová kategorie teorie vojenského umění zahrnuje všechny předcházející; to můžeme vidět např. při analýze kategorie „strategické operace na válečném území“. Tento všeobecný pojem zdědil takový důležitý moment kategorie jako „hluboká operace“, jako současné rozvíjení válečné činnosti do velké hloubky. Zákonitou je ta skutečnost, že proces vzniku kategorií ve strategii, operačním umění a taktice pokračuje i dnes, a to intenzivněji než dříve.

Kategorie jsou základem logického vytváření zákonů vědecké teorie, jejího jádra. Zejména prostřednictvím těchto logických soustav a objasněním jejich spojitosti se určují a formulují zákony. Proto ani samotné kategorie „útok“ a „obrana“ se neprojevují jako zákon. Odhalíme-li však vzájemné vztahy mezi těmito kategoriemi, potom již určujeme zákon. Kategorie teorie vojenského umění konkretizují a obohacují naše představy o obsahu a činnosti jeho zákonů, napomáhají odhalení „mechanismu“ jejich činnosti, tj. určitého pořadí, posloupnosti, tendencí, nejzákladnějších rysů objektivní logiky ozbrojeného zápasu.

Každá kategorie teorie vojenské vědy vyjadřuje především konkrétní případ projevu zákona této teorie — zákona závislosti průběhu a konečného výsledku ozbrojeného zápasu vzhledem k poměru sil a prostředků protistojících stran. Sám tento základní pojem „zákon teorie vo-

jenického umění“ je kategorií vojenského myšlení (teorie vojenského umění).

Kategorie teorie vojenského umění jsou myšlenkové vazby, v jejichž procesu logické součinnosti vystupují i zásady vojenského umění. Analýza takových zásad jako nenadáláost, ovládnutí a udržení strategické (operační, taktické) iniciativy vojsky, soustředění sil a prostředků, narůstání síly úderů v operacích, nepřetržitě udržování bojové pohotovosti vojsk, ukazuje, že jejich základem je spojitost hlavních pojmů teorie strategie, operačního umění a taktiky.

Kategorie vojenského umění vystupují rovněž jako stavební materiál pro formulaci základních zásad normativně právních aktů velení, spojených s organizací

a vedením bojové činnosti (řády, předpisy, nařízení a jiné akty, které právně zakotvují stěžejní zásady teorie strategie, operačního umění a taktiky). Tyto zásady se stávají bezpodmínečně povinnými a pro vojáky nabývají platnosti zákona, což podmiňuje jednotu myšlení a činnosti všech vojáků. Důležitějším rysem normativně právních aktů velení je zjednodušení, „zhuštění“, „v závěrech podávaných“ teoretických informací. Jejich stručnost zabezpečuje rychlé předání teoretických po- uček s poměrně značným obsahem.

Na základě kategorií vznikají různé koncepce. Např. ve Velké vlastenecké válce na základě kategorií „dělostřelecký útok“ a „letecký útok“ byly rozpracovány teorie dělostřeleckého a leteckého útoku.

☆

Logicko-metodologická analýza kategorií vojenského umění napomáhá vytvoření teorie strategie, operačního umění a taktiky, důkladnějšímu pochopení charakteru zákonů a zásad teorie vojenského umění, teoretických základů řádů, předpisů a jiných normativně právních aktů velení, spojených s organizací a vedením válečné činnosti. Taková analýza umožňuje bojovat

proti subjektivismu, nihilistickému odmítání zkušeností vojenských dějin, proti jakýmkoli snahám zkoumat vojenské umění jako oblast nahodilosti a vůlných řešení.

Studium kategorií teorie vojenského umění rozšiřuje rozhled vojáků a přispívá k jejich pružnému, taktickému a operačnímu strategickému myšlení.

☆

Taktika je oblastí vojenského umění, které zahrnuje teorii a praxi vedení boje.

Teorie taktiky rozpracovává takové otázky, jako

— je charakter bojové činnosti taktického rozsahu v budoucí válce, místo v útoku jednotek, útvarů (svazků) druhů vojsk (ozbrojených sil) v ní;

— zásady a způsoby vedení boje vojskovými uskupeními (samostatně a společně);

— metody práce velitele a štábu při organizaci boje a velení v boji atd.

Teoretické zásady taktiky jsou zakotveny v řádech, předpisech, učebnicích a ve vojenskoteoretických pracích, které zkoumají boj.

Praktická část taktiky zahrnuje použití jejich teoretických zásad veliteli, štáby a vojsky při organizaci a vedení bojové činnosti taktického rozsahu ke splnění stanovených úkolů.

Taktika studuje jak vševojskový boj, tak i boj jednotek, útvarů a svazků druhů vojsk a ozbrojených sil. Proto se dělí na všeobecnou taktiku, která zahrnuje otázky společného použití různých sil a prostředků ve vševojskovém boji a tak-

tiku druhů vojsk a ozbrojených sil, která rozpracovává způsoby bojového použití jednotek, útvarů a svazků odpovídajících druhů vojsk a ozbrojených sil v závislosti na jejich předurčení a zvládnutích organizace, na výzbroji, bojových zvládnutích a možnostech.

Taktika se neustále rozvíjí a zdokonaluje. Její rozvoj, jak psal Bedřich Engels, závisí především na dosažené úrovni výroby, na množství a kvalitě výzbroje a na kvalitě vojsk.

Na taktiku má velký vliv strategie a operační umění. Strategie určuje charakter a způsoby budoucí války, současně i místo a úlohu boje v ozbrojeném zápase a způsoby jeho vedení. Operační umění, které vychází z požadavků strategie, určuje konkrétní úkoly taktiky, směry přípravy jednotek, útvarů a svazků různých druhů vojsk a způsoby jejich společného použití v boji a operaci. To znamená, že strategie a operační umění vytvářejí podmínky cílevědomé činnosti taktických sil, podřízené všeobecnému zámýslu.

Avšak i taktika ovlivňuje operační umění a strategii: na možnostech taktických sil a na úrovni rozpracování a osvojení zásad jejich bojového použití ve

mnohém závisí cíle, rozmach a způsoby vedení operací.

Stupeň vzájemného ovlivňování součástí vojenského umění je různý a závisí především na úrovni rozvoje prostředků ozbrojeného zápasu a rozsahu jejich použití.

Do konce XIX. století rozpracovávala taktika nejen otázky boje, ale i sražení; tím podstatně ovlivňovala strategii, průběh a výsledek války. Příčina tkvěla v omezeném množství a nízké kvalitě výzbroje a bojové techniky. V důsledku toho byl malý rozmach ozbrojeného zápasu.

Ve druhé polovině XIX. století a na počátku XX. století v důsledku rychlého růstu výrobních sil vznikly značně složitější podmínky vedení ozbrojeného zápasu, současně i masové armády. Rozvoj železniční dopravy umožnil rychle soustřeďovat ve stanovených prostorech velká množství vojsk a včas je zabezpečovat vším potřebným pro život a boj. Zavedení telegrafu umožnilo velet velkým uskupením vojsk, rozvinutým ve velkém prostoru. V důsledku toho měla válečná činnost větší časový a prostorový rozmach. Bojová činnost probíhala na stovkách kilometrů, na několika směrech a do značné hloubky.

Úkol zničit síly nepřátelské armády v těchto podmínkách nebylo možné v jednom, tzv. „generálním“ sražení. K tomu bylo nutné uskutečnit současně nebo v různé době a v poměrně velkém prostoru celou řadu bojů a sražení, vzájemně spojených jedním zámyslem. Ve vojenském umění se objevil a dále se rozvíjel nový jev — operace, vedená operačními svazky za účasti desítek a stovek různých svazků a útvarů. Ne boj a sražení, ale operace se tedy stala hlavním prostředkem dosažení strategických cílů. Taktika nebyla schopna současně zvládnout všechny otázky přípravy a vedení boje a operace. To vyžadovalo vytvořit nové odvětví vojenského umění, které by zkoumalo otázky teorie a praxe operace, tj. operační umění.

Tím se předmět taktiky zúžil a konkretizoval. Taktika začala rozpracovávat jen otázky boje. Do druhé světové války však boj zůstal jediným prostředkem zničení nepřítele a dosažení vítězství, protože jak operační, tak i strategické velení, kromě taktických sil, neměla přímo podřízené prostředky ničení. Nakonec jen na boji, přesněji na souhrnu mnoha bojů, závisel výsledek operace, tažení a války.

Základem zdokonalování způsobů vedení boje v období mezi světovými válka-

mi byly kvalitativní změny v technickém vybavení vojsk, zejména vznik velkého množství tanků, letectva a automatických zbraní. V Sovětském svazu měl rozhodující vliv na rozvoj vojenského umění nový společenský řád a vybudování armády nového typu, armády státu dělníků a rolníků. Nová technická základna a uvědomění revoluční vojáci, kteří plně pochopili cíle války, určili možnost a nutnost rozpracování nové taktiky. Vojáci Velké říjnové socialistické revoluce vytvořili podmínky vzniku nové manévrové taktiky.

Manévrová činnost vznikla v bojích občanské války, v zápase se zahraničními interventy, ve smělejších útocích rudé jízdy. Projevila se nakonec v teorii hlubokého boje a operace, založené na nové technické základně, která vznikla jako důsledek úspěšně splněných prvních pětiletek.

Myšlenku hlubokého boje poprvé vyjádřil M. N. Tuchačevskij. Ukázal, že nová materiálně technická základna armády umožňuje upustit od dřívějších vyčerpávajících způsobů jednotlivých bojů o každé postavení nepřítele a přejít k novým, účinnějším způsobům vedení boje, jejichž základem musí být

— současně umlčení obrany nepřítele palbou dělostřelectva a údery letectva do celé taktické hloubky,

— průlom obrany silnými údernými uskupeními s použitím postupně zasazovaných tanků přímé podpory pěchoty,

— rozhodné rozvíjení taktického úspěchu v operační činnosti jezdeckých, motorizovaných a tankových skupin v součinnosti se vzdušnými výsady.

V teorii hlubokého boje a operace našlo zosobnění marxisticko-leninské učení o válce a armádě: vítězství v boji, jakož i v celé válce, se dosahuje společným úsilím všech druhů vojsk a všech prostředků boje.

Rozpracování této teorie je velká vy-
moženost sovětské vojenské vědy. Předurčila směry zdokonalování taktiky všech druhů vojsk.

Dělostřelectvo se začalo používat hromadně v mohutné dělostřelecké přípravě a podpoře útoku pěchoty a tanků pohyblivými přehradnými palbami a postupným soustřeďováním palby do celé hloubky protitankové obrany nepřítele. Ke splnění těchto úkolů se vytvářely dělostřelecké skupiny podpory pěchoty, skupiny daleké činnosti (v závislosti na počtu střeleckých pluků a divizí na hlavním směru) a sborové dělostřelecké skupiny.

Taktika tankových vojsk se zdokona-
lovala rozpracováním účinných způsobů

společného použití tanků a pěchoty při průlomu obrany, samostatné činnosti tanků ve skupinách daleké činnosti a v sestavě mechanizovaných svazků k rozvíjení úspěchu, obklíčení a zničení nepřítele.

Při rozpracování taktiky letectva byla hlavní pozornost věnována zabezpečení spolehlivého umlčení nepřítele pumovými údery do celé hloubky jeho rozmístění, bitevnímu doprovodu pěchoty a tanků

v průběhu zteče a při boji v hloubce obrany.

Nové taktické Zásady hlubokého boje [z r. 1934] a Dočasný polní řád [z r. 1936] se rychle vžíly a staly základem bojové přípravy vojsk.

Sovětská armáda tedy byla před Velkou vlasteneckou válkou nejen dobře technicky vybavena, ale měla i rozpracovanou moderní teorii, novou manévrovou taktiku.

Druhá světová válka z hlediska její technické charakteristiky byla válkou motorů. Zásadně se lišila od předcházejících válek technickoekonomickou základnou, která určovala směry dalšího rozvoje taktiky a její spojitost s jinými součástmi vojenského umění.

Zlepšení kvality a pronikavé zvýšení množství tanků, dělostřelectva a letectva a rychlý rozvoj automatických pěchotních a jiných druhů zbraní a různé bojové techniky změnily charakter boje a vyžadovaly nutnost dalšího zdokonalování taktiky.

Boj se stal hlubokým, manévrovým a v plném slova smyslu vševojskovým. Zdokonalené zbraně a bojová technika umožnily trvale působit do celé taktické hloubky nepřítele a spolehlivě ho umlčovat. Vysoká pohyblivost vojsk umožňovala uskutečňovat hluboký průlom i jeho rozvinutí ve vysokém tempu. Toho bylo možné dosáhnout jen novými, dokonalejšími způsoby vedení bojové činnosti a jen společným úsilím jednotek, útvarů (svazků) různých druhů vojsk a ozbrojených sil.

Proto v letech Velké vlastenecké války taktika doznala podstatných změn. Novým způsobem byly řešeny problémy:

- průlomu připravené obrany nepřítele,
- rozvinutí taktického úspěchu v operační, — překonání mezilehlých postavení v operační hloubce z chodu,
- pronásledování,
- násilného přechodu vodních překážek,
- obklíčení i zničení obklíčeného nepřítele,
- budování hluboké obrany, schopné odolat silným úderům tanků a letectva nepřítele.

Obranu prolamovala na úzké frontě silná úderná uskupení, která měla na úsech průlomu 3—4násobnou převahu nad nepřítelem v pěchotě, 4—6násobnou v tankích, 8—10násobnou v dělostřelectvu. Rozvíjení úspěchu zabezpečovaly silné rychlé

skupiny armád a frontů. Zvýšení palebné a úderné síly útvarů a svazků umožnilo zvětšit hloubku jejich bojových úkolů tak, že svazky prvního sledu armády v prvních 24 hodinách prolamovaly celou taktickou hloubku obrany nepřítele.

Nčnení nepřítele palbou v boji se rozvíjelo způsobem:

— zvyšováním hustoty palby a hloubky současného ničení nepřítele z 2—3 na 6—8 km;

— zabezpečení nepřetržité palebné podpory útočících vojsk do celé hloubky bojových úkolů;

— zvyšování úlohy letectva (zejména bitevního) při ničení nepřítele palbou, s rozsáhlým používáním přizemních letů a nenadálými údery na objekty nepřítele rozmístěné v bezprostřední blízkosti od čáry dotyku vševojskových útvarů a svazků.

To všechno vyžadovalo zdokonalovat způsoby činnosti pěchoty a tanků v útoku, jejich součinnost s dělostřelectvem a letectvem.

Novými jevy v taktice byly průlom mezilehlých obranných čar, násilný přechod vodních překážek z chodu, rozsáhlé používání bojové činnosti k obklíčení nepřítele, smělé pronikání do týlu nepřítele, rozhodná činnost tankových, mechanizovaných a jezdeckých svazků a předsunutých odřadů v operační hloubce.

Jedním z nejdůležitějších směrů rozvoje obrany bylo zvětšení hloubky jejího budování a zvýšení protitankové odolnosti. Na začátku války svazky budovaly ohnivou obranu hlubokou 3—4 km. Na konci prvního období války ve spojitosti se zvýšením bojových možností a získáním zkušeností sovětská vojska přešla k budování souvislých postavení se systémem zákopů. Hloubka hlavního pásma obrany se zvýšila na 5 km a na konci války na 6 až 8 km.

Hluboké budování obrany a její nasycení protitankovými prostředky zabezpečovaly vytvoření spolehlivého systému palby, narůstající odpor a příznivé pod-

mínky pro manévry silami a prostředky na ohrožené směry. Tomu přispívalo dále budování protitankových opěrných bodů, uzlů a rájů, v celé hloubce obrany a vytváření protitankových záloh i pohyblivých odřadů zatarasovacích.

Rozpracování těchto problémů je významným přínosem pro rozvoj taktiky a vojenského umění jako celku.

Vítězství sovětských vojsk u Stalingradu a u Kurska nebylo vítězstvím jen strategie operačního umění, ale i taktiky: taktické síly uskutečňovaly v boji strategické a operační plány, ukázaly příklady průlomu obrany, rozvinutí taktického úspěchu v operační, obklíčení a zničení nepřítele.

V těchto bitvách se výrazně projevil změny vzájemné spojitosti mezi taktikou a operačním uměním. Na rozdíl od první světové války mělo operační velení ve své podřízenosti silné letectvo, mohutné tankové a mechanizované svazky i svazy, jejich dovedným použitím zabezpečovalo pronikavé zvětšení hloubky ničení uskupení nepřítele a rychlé přerůstání taktického úspěchu v operační. V případě potřeby se zasazovaly rychlé skupiny k dokončení průlomu taktické hloubky obrany s cílem rychleji splnit tento složitý úkol. Operační umění určovalo tak nejen úkoly taktiky, ale i bezprostředně ovlivňovalo úspěch jejich splnění.

V poválečném období, zejména v prvních deseti letech, hlavní pozornost taktiky byla soustředěna na studium a zobecnění zkušeností minulé války a na zdokonalování způsobů vedení bojové činnosti s přihlédnutím ke změnám v technickém vybavení vojsk. Tendence rozvoje způsobů vedení vševojskového boje, odhalené na základě analýzy zkušeností Velké vlastenecké války, pomohly zdokonalit organi-

zaci vojsk, zvýšit údernou sílu, palebné možnosti a manévrovost vševojskových svazků a útvarů, udělat nový krok v rozvoji taktiky.

K podstatným změnám došlo v taktice útoku. Zvětšily se hloubka současného umlčování obrany nepřítele a prostorový rozmach boje jako celku. Průlom celé taktické hloubky obrany nepřítele se uskutečňoval silami taktického sledu vojsk, narůstáním úsilí střeleckých útvarů a svazků, zasazováním mechanizovaných svazků do boje.

Charakteristickými rysy střetného boje byly rychlost a dynamičnost, obchvaty a obejítí. Začalo se používat i nového způsobu manévru — čelního úderu s použitím předsunutých odřadů k předejití nepřítele v obsazení výhodných čar. Rozšířilo se používání letectva k plnění palebných úkolů.

V obraně dochází k dalšímu zvětšování její hloubky a hustoty sil a prostředků. Protitanková obrana a opatření bojového zabezpečení přerůstá v nejdůležitější obsah obrany. Zvyšuje se aktivita obrany svazků současně se zvýšením poziční pevnosti jednotek a útvarů. Zkušenosti Velké vlastenecké války ukázaly, že v podmínkách, kdy útočná uskupení nepřítele mají velkou údernou sílu, volnost volby směru a doby úderů, obránce může vytvořit účinná protiopatření jen manévrem sil a prostředků. V obraně svazků se začaly proto vytvářet silné druhé sledy, zesílené tankovými a samohybnými útvary.

První poválečné desetiletí bylo významným krokem v rozvoji taktiky. Pokud se týká vzájemné spojitosti s jinými součástmi vojenského umění, pak v porovnání s Velkou vlasteneckou válkou k zásadním změnám nedošlo.

Po zavedení raketových jaderných zbraní se situace podstatně změnila: strategické velení poprvé v dějinách vojenství získalo vlastní prostředky ničení, jejichž hromadné použití umožňuje plnit velké strategické úkoly a tak vytvářet výhodné podmínky k vedení bojové činnosti jak operačního, tak i taktického rozsahu. Prudce vzrostly možnosti operačního velení: vlastními raketovými jadernými zbraněmi mohlo ničit nepřítele do celé operační hloubky a tím ve většině případech rozhodnout o úspěchu taktických sil.

Toto vyvolalo změnu ve vzájemných spojitostech prostředků ozbrojeného zápasu a způsobů bojové činnosti, taktiky, operačního umění a strategie. Jestliže zavedení nové zbraně do výzbroje dříve mělo vliv především na způsoby vedení boje, tj. na taktiku a jen jejím prostřednictvím na operační umění a strategii, raketové jaderné zbraně současně ovlivnily charakter a způsoby vedení celého ozbrojeného zápasu, tj. boje, operace i války jako celku. Změnila se úloha i místo boje v systému ozbrojeného zápasu a současně i úloha taktiky ve vojenském umění.

To však nesnižuje úlohu taktiky, protože boj tak jako i dříve zůstává jedním z nejdůležitějších prostředků k dosažení cílů operace. Jaderné úder, plněné strategickými a operačními veliteli, řeší pochopitelně nejdůležitější část všeobecného útoku ozbrojeného zápasu. K úplnému vítězství je nutné realizovat výsledky těchto jaderných úderů, dokončit zničení nepřítele, obsadit jeho území a zbavit ho schopnosti odporu v jakékoli podobě. To vyžaduje vést vyčerpávající bojovou činnost bojeschopnými svazky a útvary.

Strategické a operační jaderné prostředky mohou být kromě toho použity na nejdůležitějších směrech a na hlavní objekty nepřítele. Rozhodující význam pro zničení nepřítele na ostatních směrech mohou mít boje, které povedou útvar a svazky s použitím jak konvenčních zbraní, tak i taktických zbraní. Použití těchto zbraní umožní vojskům rychleji a úspěšněji plnit bojové úkoly a tím přispět k dosažení cílů operace. Tím je určena úloha vševojskového boje v jaderné válce a úloha taktiky v soudobém vojenském umění.

Z toho vyplývá, že úloha taktiky v jaderné válce nebude stálá: je závislá na prostředcích ozbrojeného zápasu, které mají ve výzbroji nepřátelské strany a na rozsahu jejich použití.

Zvláště pronikavě se zvyšuje význam vševojskového boje při plnění nejen taktických, ale i operačních úkolů v podmínkách, kdy hlavním prostředkem ničení budou konvenční zbraně. Operační umění může dosáhnout svých cílů jen v souhrnu taktických výsledků. Síly a prostředky operačního velení, tj. tankové svazky, letectvo a výsadkové vojsko, budou mít i v této situaci zásadní vliv na splnění bojových úkolů taktickými silami, na průběh bojové činnosti v celku.

Používání operačně taktických jaderných zbraní k ničení zvláště nebezpečných objektů a důležitých uskupení vojsk zvyšuje úlohu operačního umění při plnění nejen operačních, ale i taktických úkolů.

Úloha taktiky ve vojenském umění se

tedy nesnižuje, protože boj zůstává jedním z nejdůležitějších prostředků zničení nepřítele a dosažení jak taktických, tak i operačních cílů.

Strategické jaderné prostředky rozhodujícím způsobem ničí nepřítele a umožňují rychle dosáhnout hlavních strategických cílů války. Úkolem operačních a taktických sil je dokončit zničení zbylých uskupení nepřítele a obsadit jeho území. To určuje místo a úlohu taktiky při plnění těchto úkolů. Taktika rozpracovává také teoretické zásady rychlého obnovení bojeschopnosti jednotek, útvarů a svazků a účinného využívání výsledků jaderných úderů.

Boj útvarů (svazků), které si uchovaly nebo obnovily bojeschopnost, je základním způsobem dosažení jak taktických, tak i operačních výsledků zničení nepřítele. Operační umění a strategie dosáhnou svých cílů zejména prostřednictvím taktiky, ovšem s tím rozdílem, že na hlavních směrech mohou být použity zbylé strategické a operační jaderné prostředky, které zásadně ovlivní úspěch činnosti taktických sil. Avšak i taktické jaderné zbraně, vzhledem k jejich bojovým možnostem, daleko přesahují rámec našich ustálených představ o taktice, zvyšují její význam v rámci vojenského umění.

Proto v jaderné válce se mohou podstatně měnit místo a úloha taktiky. Ve vojenském umění se neprojevil ani v jedné z předcházejících válek. Ukazuje, jak nové prostředky ozbrojeného zápasu vyvolávají vznik nových tendencí rozvoje součástí vojenského umění a jejich spojitostí, jak vzrůstají požadavky na soudobého velitele taktického stupně. Kromě nám známých kvalit, velitel musí mít široký operační rozhled a jasnou představu o charakteru budoucí války, o prostředcích a způsobech jejího vedení.

Zavedení jaderných zbraní, zdokonalení konvenčních zbraní, úplná motorizace vojsk a výrazný růst jejich bojových možností měly za následek zásadní změny v obsahu a charakteru soudobého boje, ve způsobech jeho organizace a vedení.

Obsahem vševojskového boje do doby používání jaderných zbraní byly takové prvky, jako palba, úder a manévr. Jaderné zbraně přinesly nový a přitom nejdůležitější prvek, tj. jaderný úder. Vševojskový boj se studuje jako spojitost jaderných úderů a vysoce manévrové činnosti svazků, útvarů a jednotek různých druhů vojsk, sladěných podle cílů, místa a času.

Značných změn doznaly i jiné prvky boje. Vzrostla mohutnost palby a hloubka současného ničení nepřítele; — palba je těsněji spojena s úderem a manévrem. Zvětšila se síla úderu nejen jako důsledek vysokých bojových kvalit tanků, ale i proto, že zteč pěchoty se častěji uskutěčňuje na obrněných transportérech. Hlubší je obsah manévru v boji. Zahrnuje manévr nejen vševojskovými jednotkami a útvary, palbou protitankovými prostředky, ale jadernými údery. Manévru se používá jak k zaujetí výhodného postavení tak i k plnění značného počtu bojových úkolů, např. využívání výsledků jaderných a palebných úderů, k překonávání prostorů radioaktivního zamoření, prostorů požárů atd.

Podstatně se změnil charakter vševojskového boje. Mezi nejcharakterističtější rysy patří: velká rozhodnost, vysoká manévrovost, dynamičnost, rychlé a podstatné změny situace a zvětšení prostoru bojové činnosti.

Novým a velmi důležitým činitelem je radiační situace, jejíž vliv na charakter boje i způsoby jeho vedení neustále vzrůstá vzhledem k vyšším možným hustotám použití jaderných zbraní. Jestliže na začátku k úspěšnému splnění bojových úkolů postačilo rozpracovat způsoby překonání jen menších zamořených prostorů vojsky, pak v dalším vznikla nutnost hledat způsoby překonávání rozsáhlých prostorů zamořených radioaktivními látkami a zásady vedení bojové činnosti v takových prostorech.

Jiný je rozmach a způsoby vedení boje. Podstatně se zvětšila pásma útoku svazků (útvárů) změnil se obsah i hloubka bojových úkolů a tempa útoku. Vznikají nové

požadavky na vytváření bojové sestavy, tj. zabezpečit účinné využívání výsledků jaderných zbraní a odolnost před jadernými údery nepřítele. Zvětšil se okruh úkolů druhého sledu a zálohy, zvýšila se úloha předsunutých odřadů a taktických vzdušných výsadek. Různé jsou způsoby zteče na obrněných transportérech nebo bez nich, doporučuje se činnost v předbojových a pochodových sestavách. Metodický průlom obrany nepřítele zaměnila rozhodná činnost tankových a motostřeleckých útvarů (svazků) bezprostředně po jaderných úderech. Základem útočného boje je útok z chodu, na směrech s rozsáhlým používáním předsunutých odřadů a taktických vzdušných výsadek a nové způsoby násilného přechodu vodních překážek, tj. z chodu, bez zastávky a soustředování sil a prostředků na protilehlém břehu.

Novým způsobem je ničení nepřítele palbou, v podobě jednotné palebné přípravy a palebné podpory prostředky dělostřelectva i letectva ve spojitosti s jadernými údery. Proto hustota dělostřelectva na 1 km fronty průlomu, v porovnání s minulou válkou, je nižší. Letectvo plní především úkoly ničení objektů nepřítele za čarou dosahu palby dělostřelectva. Množství letectva, vyčleněného k přímé podpoře útočících vojsk, je menší. Současně některé armády předních zemí intenzivně pracují na zvýšení vzdušné mobility pozemních vojsk, na budování speciálních aeromobilních vojsk a na rozpracování teorie jejich bojového použití.

Stále rostoucí rozhodnost a rozmach bojové činnosti a zvýšení manévrovosti a dynamičnosti zvýšily význam střetného boje a vynutily si jeho vyčlenění jako samostatný druh bojové činnosti. Změnily se způsoby vedení střetného boje. Současně s manévrem hlavních sil k úderu do boku a týlu nepřítele ve větší míře se používají čelní údery bezprostředně po použití jaderných zbraní k rozdělení hlavního uskupení nepřítele a dokončení jeho zničení po částech. Značně vzrostl v boji význam předstihujících úderů na nepří-

tele, zejména jadernými zbraněmi. Jiným způsobem se dosahuje převahy na hlavním směru: především manévrem jadernými údery a rozhodným přesunem tankových útvarů na tyto směry.

Velkými změnami prošly i budování obrany a způsoby vedení obranného boje. Zvětšila se šířka pásma (úseku) obrany a hloubka bojové sestavy vojsk. Změnily se i způsoby ničení nepřítele v obranném boji. Hlavním obsahem obranného boje je používání jaderných a leteckých pumových úderů a palebných prostředků k ničení nepřítele před předním okrajem obrany a při jeho vklínění a dále boj s útočícími obrněnými prostředky nepřítele. Stále většího významu při zabezpečování odolnosti obrany nabývá boj s jadernými zbraněmi nepřítele, manévry jadernými údery, palbou i vojsky k ničení útočícího nepřítele, schopnost vojsk rychle odstraňovat následky jaderných úderů nepřítele a obnovovat bojeschopnost.

Novým způsobem se řeší otázky velení. Především se zvětšil význam předvídání velitele, jehož základem je umění využívat dialektické metody k analýze situace, hluboce chápat podstatu soudobého boje, znát výzbroj, techniku, organizaci, bojové možnosti a taktiku vlastních vojsk a nepřítele. Velké množství činitelů, na kterých závisí úspěch v boji a možnost různého jejich spojování, zvyšují význam matematického modelování boje a vědeckého předvídání jeho možných výsledků. Plánování soudobého boje je nyní spjato s mnoha složitými taktickými problémy. Základem velení vojskům v dynamice boje je rozsáhlé používání technických prostředků. Toto všechno vyžadovalo zdokonalovat metody práce velitele a štábu při organizaci boje a při velení v průběhu jeho vedení. V podmínkách, kdy je nedostatek času na organizaci boje a zvýšilo se množství informací, v široké míře se používá společné práce velitele s hlavními zástupci a pomocníky při přijímání rozhodnutí, souběžné přípravy boje na různých stupních velení, jejichž základem jsou úplnější předběžná

nařízení, organizace součinnosti velitele se současným vydáním bojových úkolů, velká účast náčelníků druhů vojsk a služeb ve všech obdobích velení. Po zavedení automatických systémů se změnily metody velení v průběhu boje. Všechno to zvýšilo požadavky na taktické umění velitelů a štábů. Složitě kritické situace jaderné války vyžadují neobyčejně vysoké morálně bojové a psychologické kvality všech vojáků, zejména velitelů s nedílnou velitelskou pravomocí, intenzivní politickou prací na všech stupních velení. Značně vzrostl význam týlového zabezpečení boje.

Jaderné zbraně vnesly tak zásadní změny do způsobů vedení soudobého boje, do obsahu taktiky, do její úlohy a místa ve vojenském umění.

Zdokonalování prostředků ozbrojeného zápasu však pokračuje. Ve značném rozsahu jsou do vojsk zaváděny nové prostředky ničení, bojová vozidla pěchoty, účinné protitankové a jiné prostředky.

Tato skutečnost postavila před taktiku řadu důležitých problémů, jako např.

- boj s velkým množstvím nepřátelských taktických prostředků jaderného napadení a rozpracování účinných způsobů činnosti vojsk v jeho dosahu;

- vedení bojové činnosti omezeným počtem sil a prostředků, smíšenými jednotkami a útvary;

- použití létajících přístrojů ke zvýšení vzdušné mobility jednotek, útvarů i svazků a zdokonalení taktiky jejich činnosti na bojišti;

- hledání účinných způsobů boje se vzdušnými výsadky, letectvem, tanky a jinými obrněnými prostředky nepřítele, s velkým množstvím protitankových prostředků;

- dosahování vysokých temp útoku v podmínkách rozsáhlých závalů, požárů, záplav a radioaktivního zamoření rozsáhlých prostorů.

Složitým problémem je zdokonalování velení v těchto podmínkách. Řešení těchto otázek je možné jen na základě hlubokého teoretického rozpracování zásad a jejich praktického prověření.

V současné době armády vyspělých zemí ve velkém rozsahu předpokládají zahájení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní s postupným přechodem k jejich použití. Tato skutečnost vyvolá nutnost zdokonalovat způsoby vedení bojové činnosti s použitím jen konvenčních zbraní a hledat účinné metody přechodu k bojové činnosti s použitím jaderných zbraní.

Předpokladem řešení těchto otázek je sladění protikladných požadavků, tj. soustředování klasických sil a prostředků na hlavním směru, bez něhož není možné dosáhnout vítězství v boji, a rozptýlení

sil a prostředků, bez něhož není možné uchovat bojeschopnost vojsk v případě použití jaderných zbraní nepřitelem.

Z toho vyplývá, že soudobá taktika musí být jednotnou harmonickou teorií, na jejíž základě by vojska mohla úspěšně bojovat v jakýchkoli podmínkách situace s použitím jakýchkoli zbraní.

Splnění tohoto úkolu je významným příspěvkem k rozvoji nejen taktiky, ale i vojenského umění jako celku. Je možné jen na základě pevného spojení taktiky s operačním uměním a strategií, na základě růstu nejen taktického umění, ale i operačního rozhledu důstojníků.

Taktika je jednou z nejdůležitějších součástí vojenského umění. Na základě marxisticko-leninského učení o válce a armádě a zásady strategie a operačního umění vojenští vědci a praktici vytvořili logickou teorii vedení bojové činnosti jednotek, útvarů a svazků a dále pokračují v jejím zdokonalování.

Životaschopnost této teorie několikrát prověřila sražení minulých válek.

V současné době vznikla taková situace, kdy v důsledku rozsáhlého zavádění jaderných zbraní a prostředků jejich dopravy na cíl do výzbroje a zdokonalování konvenčních zbraní došlo k pronikavým změnám charakteru boje a operace, k nutnosti zdokonalovat a hledat nové způsoby jejich vedení. Úspěšné rozpracování těchto způsobů, s přihlédnutím k požadavkům zabezpečit splnění bojových úkolů v jakýchkoli podmínkách, je úkolem všech armád socialistických států.

Upraveno ze sovětského tisku